
19

REGULI GENERALE ALE FAZEI DE JUDECATĂ

I. COMENTARIU INTRODUCATIV

Faza de judecată este cea de-a treia fază a procesului penal. După formularea acuzației penale de procuror și verificarea legalității probelor care o susțin de judecătorul de cameră preliminară, procesul penal trece în faza în care acuzarea și apărarea se confruntă în fața instanței.

În această fază instanța trebuie să perceapă nemijlocit probele prin care parchetul susține că sunt dovedite tezele probatorii ale acuzării, trebuie să evalueze fiabilitatea, credibilitatea și valoarea probantă a mijloacelor de probă administrate și să determine în funcție de standardul probatoriu dincolo de orice îndoială rezonabilă dacă acuzația penală este temeinică.

În această privință, în doctrină (*N. Volonciu*, op. cit., p. 104) s-a arătat că „în faza judecării conducerea activității procesuale revine instanței, care este subiectul dominant al procesului penal, prezent în toate raporturile procesuale din cadrul acestei faze. Instanța se constituie într-un complet care are competența prevăzută de lege. În afara instanței, dintre organele judiciare mai participă la judecată procurorul. Poziția procesuală a procurorului este însă diferită de cea pe care acesta o are în cadrul urmăririi penale, unde se manifestă ca organ dominant. Organul de cercetare penală nu numai că nu participă la judecată, dar instanța nici nu intră direct în raport cu acest organ, legătura realizându-se exclusiv prin intermediul procurorului. Obiectul judecării este soluționarea cauzei penale în mod definitiv. Aceasta presupune pronunțarea de către instanță a unei hotărâri legale și temeinice, susceptibilă de a fi pusă în executare, în scopul realizării depline și definitive a sarcinilor justiției penale. (...) Judecata constituie faza centrală și cea mai importantă a procesului penal, pentru că în cadrul ei se realizează soluționarea definitivă a cauzei penale. Pentru o corectă soluționare a cauzei, întreaga desfășurare procesuală anterioară este susceptibilă de examinare și reapreciere”.

CUVINTE CHEIE

Judiciar: 1. însușire a activității de înfăptuire a justiției de către instanțele de judecată; 2. care aparține sistemului de justiție (de pildă, organ judiciar, expertiză judiciară etc.).

Judecarea este activitatea procesuală desfășurată de instanța de judecată în vederea judecării cauzei penale cu care a fost sesizată.

Judecata în primă instanță este prima etapă a fazei de judecată care se termină prin pronunțarea sentinței penale; reprezintă primul grad de jurisdicție.

Judecata în fond este activitatea procesuală constând în analizarea fondului cauzei penale (temeiuri de fapt și temeuri de drept) care se realizează cu ocazia judecării în primă instanță sau în apel sau a rejudecării după desființare.

Judecata după desființare este activitatea procesuală constând în judecarea unei cauze după desființarea hotărârii în urma judecării apelului.

Judecata în apel este a doua etapă a fazei de judecată, în care hotărârea pronunțată în primă instanță care a fost atacată cu apel este verificată sub aspectul legalității și temeiniciei pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul cauzei, precum și a oricăror probe noi, administrate în fața instanței de apel.

Judecata în căi de atac este judecata ce se desfășoară în căile ordinare sau extraordinare de atac.

Judecătoria este instanța judecătorească fără personalitate juridică, care are plenitudine de competență; are competența de a soluționa în primă instanță toate cauzele penale cu excepția celor date prin lege în competența altor instanțe. Localitățile care fac parte din circumscriptiile judecătoriilor din fiecare județ se stabilesc prin hotărâre a Guvernului, la propunerea ministrului justiției, cu avizul C.S.M. În raport cu natura și numărul cauzelor, în cadrul judecătoriilor se pot înființa secții sau complete specializate.

IV. ACTELE DIN FAZA URMĂRIRII PENALE – EXPLICAȚII

---

1. acte de cercetare penală: în principal, sunt actele prin care *sunt strânse probele* cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea făptuitorilor și la stabilirea răspunderii penale sau civile a acestora; actele de cercetare penală sunt, de regulă, *acte procedurale*; nu trebuie omis însă că anumite procedee probatorii trebuie încuviințate în prealabil de procuror, iar ordonanța prin care se dispun are natura unui act procesual, fiind totodată un act de cercetare penală;

2. acte de urmărire penală: au un domeniu limitat, fiind cele prin care, *după evaluarea probelor strânse, se dispune* continuarea efectuării urmăririi penale, punerea în mișcare a acțiunii penale, respectiv cele prin care *se dispune* cu privire la luarea, revocarea, înlocuirea sau încetarea de drept a măsurilor preventive ori a altor măsuri procesuale; astfel, actele de urmărire penală sunt *numai acte procesuale*, nu și acte procedurale;

3. potrivit art. 286 alin. (2) C.proc.pen, **ordonanța** trebuie să cuprindă:

- a. denumirea parchetului și data emiterii;
- b. numele, prenumele și calitatea celui care o întocmește;
- c. fapta care face obiectul urmăririi penale, încadrarea juridică a acesteia și, după caz, datele privitoare la persoana suspectului sau inculpatului;
- d. obiectul actului sau măsurii procesuale ori, după caz, tipul soluției, precum și motivele de fapt și de drept ale acestora;
- d¹. atunci când este cazul, mențiunea căii de atac disponibile, cu arătarea termenului în care aceasta poate fi exercitată;
- e. date referitoare la măsurile asigurătorii, măsurile de siguranță cu caracter medical și măsurile preventive luate în cursul urmăririi;
- f. alte mențiuni prevăzute de lege;
- g. semnătura celui care a întocmit-o.

4. organele de cercetare penală dispun, *prin ordonanță*, asupra actelor și măsurilor procesuale și formulează propuneri *prin referat*;

5. **alte acte care se pot întocmi în faza de urmărire penală:**

- a. **rechizitoriul** sau **acordul de recunoaștere a vinovăției**, ca acte de sesizare a instanței de judecată;
- b. **avizul** procurorului ierarhic superior privind legalitatea și temeinicia rechizitoriului sau a ordonanței de renunțare la urmărirea penală ori pentru fixarea limitelor în care se încheie acordul de recunoaștere a vinovăției și cel privind efectele acordului;
- c. **cererea de declarare a contestației și motivarea contestației**, în procedurile desfășurate în fața judecătorului de drepturi și libertăți;
- d. **procesul-verbal**: înscrisul întocmit de organele judiciare, prin care acestea constată fapte sau împrejurări ce pot contribui la aflarea adevărului în procesul penal ori atestă îndeplinirea unor acte procesuale;
- e. procurorul poate să dispună **prin ordonanță** acte procesuale (de pildă, punerea în mișcare a acțiunii penale) sau măsuri procesuale (de exemplu, reținerea, controlul judiciar, controlul judiciar pe cauțiune) ori să întocmească **propuneri** prin care să solicite judecătorului de drepturi și libertăți luarea sau prelungirea unor măsuri preventive sau încuviințarea unor procedee probatorii. În cazurile în care procurorul sesizează judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori alte autorități prevăzute de lege, în vederea soluționării propunerilor ori cererilor formulate în cursul urmăririi penale, va înainta copii numerotate și certificate de grefa parchetului de pe actele dosarului ori numai de pe cele care au legătură cu cererea sau propunerea formulată. Organul de urmărire penală păstrează originalul actelor, în vederea continuării urmăririi penale.

NU FI TENTAT SĂ CONSIDERI CĂ (...)

- (...) 1. actele emise de procuror sunt numai acte de urmărire penală, **deoarece** există situații pe parcursul urmăririi penale în care dispune cu privire la diferite măsuri cu caracter administrativ prin acte care trebuie calificate ca *acte de cercetare penală* (de pildă, dispunerea prelungirii dreptului de circulație);
- (...) 2. organele de cercetare penală întocmesc referate numai în cauzele în care competența de soluționare aparține procurorului, **deoarece** Codul de procedură penală prevede posibilitatea de fi întocmit acest act și în cauzele în care procurorul trebuie să sesizeze judecătorul de drepturi și libertăți pentru dispunerea unei măsuri procesuale ori încuviințarea unui procedeu probatoriu.

BLACK BOX

1. potrivit art. 64 alin. (4) și (5) din Legea nr. 304/2004, republicată, lucrările repartizate unui procuror pot fi trecute altui procuror în următoarele situații: **a.** suspendarea sau încetarea calității de procuror, potrivit legii; **b.** în absența sa, dacă există cauze obiective care justifică urgența și care împiedică rechemarea sa; **c.** lăsarea cauzei în nelucrare în mod nejustificat mai mult de 30 de zile. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei procurorilor, măsura de repartizare dispusă de procurorul ierarhic superior;

2. prin *DCC nr. 633/2018*, Curtea Constituțională a apreciat că principiul repartizării aleatorii nu se poate aplica și în activitatea organelor de urmărire penală;

3. art. 59 alin. (2) C.proc.pen. prevede cu caracter imperativ ca, *în cadrul aceleiași localități*, procurorul sau organul de cercetare penală, după caz, *să efectueze* toate actele de urmărire, chiar dacă unele dintre acestea trebuie îndeplinite în afara razei sale teritoriale; pe cale de consecință, organele de urmărire penală nu pot delega sau dispune o comisie rogatorie pentru efectuarea actelor de urmărire de organele din cadrul aceleiași localități, în a căror rază teritorială trebuie efectuate.

SUBIECTE RECAPITULATIVE

1. Este posibilă judecata unei cauze civile într-o unitate militară?
2. Partea care este reprezentată la judecată de avocatul din oficiu poate lua termenul în cunoștință?
3. Dacă instanța dispune disjungerea acțiunii civile de cea penală, la judecata cauzei disjuncte este obligatorie participarea procurorului?
4. Procurorul ultragiurat de un martor poate dispune luarea măsurii reținerii?
5. În cazul comiterii unei infracțiuni de audiență, procurorul de ședință poate dispune luarea măsurii controlului judiciar?
6. Infracțiunile de audiență sunt întotdeauna infracțiuni flagrante?
7. Suspendarea judecării cauzei pe motiv de boală gravă se dispune pe o durată nedeterminată?
8. Este obligatorie citarea procurorului în cauzele la judecata cărora participă?
9. Procurorul de ședință poate invoca un caz de stingere a acțiunii penale care să conducă la pronunțarea unei soluții de achitare?
10. Cererea de a fi judecat în lipsă poate fi formulată oral?
11. Persoana vătămată poate fi adusă cu mandat la judecarea cauzei?
12. Suspendarea judecării constituie un caz de încetare de drept a măsurilor preventive?

PLAN DE RĂSPUNS

1. Identificarea situațiilor de fapt care sunt relevante pentru formularea unui răspuns

a. la data comiterii furturilor, inculpatul X era un minor cu vârsta cuprinsă între 14-16 ani; X s-a aflat în stare de minoritate pe parcursul întregii urmăriri penale, inclusiv la data sesizării instanței cu rechizitoriu; starea de minoritate a inculpatului atrăgea, pe de o parte, incidența unor instituții procesuale relative la asistența juridică obligatorie și administrarea unor probe (raport de expertiză psihiatrică obligatorie și referatul de evaluare), iar pe de altă parte obligativitatea desfășurării procesului penal potrivit regulilor speciale ale procedurii referitoare la infractorii minori (citare, nepublicitatea ședinței);

b. inculpatul nu a recunoscut în fața instanței comiterea infracțiunii de viol;

c. persoana vătămată Y a fost minoră pe parcursul întregului proces penal. Această stare atrăgea incidența unor instituții relative la asistența juridică sau la măsurile asiguratorii. Persoana vătămată Y nu a renunțat la pretențiile civile;

d. exercitarea acțiunii civile în procesul penal de către procuror în numele persoanei vătămate minore Y obliga instanța să se pronunțe cu privire la această acțiune, în absența renunțării la pretențiile civile;

e. persoanele vătămate AB și Z nu s-au constituit părți civile în procesul penal;

f. părinții inculpatului minor nu au fost citați și nici introduși în proces ca părți responsabile civilmente;

g. acuzația de ultraj atrăgea obligativitatea efectuării urmăririi penale de către procuror;

h. instanța a fost sesizată cu o infracțiune de furt în formă continuată conținând 6 acțiuni de sustragere de bunuri (cinci comise în dauna lui AB și una în dauna lui Y), o infracțiune de viol și una de ultraj reținute în concurs real;

i. actele emise de organele judiciare în fiecare fază procesuală respectă doar în parte exigențele procedurale; astfel, se remarcă elemente de nelegalitate chiar de la începerea urmăririi penale *in personam*, desfășurarea unei proceduri de confirmare neprevăzute de lege, extinderea urmăririi penale și a acțiunii penale de un organ judiciar necompetent material, confirmarea rechizitoriului într-o cauză în care elementele de nelegalitate erau evidente, stabilirea caracterului definitiv al încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară dispune o soluție *sui generis*, dispoziția nelegală a instanței referitoare la publicitatea ședinței de judecată, încuviințarea procedurii abreviate, deși inculpatul nu a recunoscut toate acuzațiile, respingerea probelor ca nefondate în condițiile în care acestea nu erau permise de lege, judecarea cauzei fără efectuarea referatului de evaluare, nelegalitatea procedurii de citare sau nelegalitățile constatate în sentința referitoare la soluțiile relative la acțiunea penală sau acțiunea civilă;

j. în cazul infracțiunii de viol comise în forma de bază înlăturarea răspunderii penale are loc numai pe calea retragerii plângerii prealabile. Sesizarea organelor de urmărire penală s-a realizat pe calea plângerii prealabile, însă nu există o manifestare de voință de retragere a acesteia;

k. lipsa procedurii de confirmare a măsurii arestării preventive;

l. nerespectarea termenului peremptoriu de formulare a propunerii de prelungire a măsurii preventive;

m. lipsa unei dezbateri cu privire la încadrarea juridică;

n. arestarea inculpatului direct prin sentință.

2. Determinarea instituțiilor de drept procesual incidente

- a. competența organelor de urmărire penală;
- b. începerea urmăririi penale *in rem*, punerea în mișcare a acțiunii penale, extinderea urmăririi penale și a acțiunii penale; acte procesuale și competențe;
- c. obligații ulterioare punerii în mișcare a acțiunii penale;
- d. exercitarea acțiunii civile de către procuror; cazuri în care luarea măsurii asigurătorii este obligatorie;
- e. probe obligatoriu a fi administrate în anumite proceduri cu minori: referatul de evaluare și raportul de expertiză psihiatrică;
- f. asistența juridică obligatorie a inculpatului și părții civile, în caz de minoritate;
- g. arestare preventivă în lipsă; data punerii în executare a mandatului de arestare; modul de calcul al duratei maxime a măsurii arestării preventive în cursul urmăririi penale; procedura remediu, procedura prelungirii măsurii preventive; luarea măsurii arestării preventive în faza de judecată;
- h. măsuri asigurătorii;
- i. citarea;
- j. cheltuielile judiciare către stat;
- k. procedura de cameră preliminară în ipoteza în care nu sunt formulate cereri și excepții; soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară;
- l. procedura de judecată cu inculpații minori;
- m. procedura abreviată în cazul recunoașterii învinuirii;
- n. schimbarea încadrării juridice;
- o. dispozițiile instanței cu privire la acțiunea penală și cea civilă;
- p. soluțiile instanței cu privire la măsurile preventive.

3. Aplicarea legii situațiilor de fapt identificate și identificarea greșelilor de procedură din cuprinsul TAD-ului

- Se vor enumera încălcarea normelor de procedură enumerate;
- Corectitudinea răspunsului nu implică și indicarea temeiurilor de drept. Trimiterile din modelul de rezolvare propus mai jos la diferite articole din Codul de procedură penală sunt făcute în scopul facilitării identificării normei procedurale și în vederea recapitulării rapide a materiei.